

Landelijk bestuur ChristenUnie
Postbus 439
3800 AK AMERSFOORT

3 november 2015

Onderwerp: Referendum

Geacht bestuur,

De afgelopen twee jaar is hard gewerkt aan partijvernieuwing. Op 13 april 2013 heeft het landelijk bestuur een begin gemaakt met discussie en besluitvorming in de partij. U schreef in het eerste document het volgende: "Ondertussen zijn de maatschappelijke ontwikkelingen doorgedaan en de politieke verhoudingen in Nederland sterk gewijzigd. Het is goed om als partij te vernieuwen, om in te spelen op de eisen die de huidige omstandigheden aan ons stellen". Die conclusie was juist, mede omdat de politieke cultuur en besluitvormingen wijzigen.

Het is duidelijk dat zowel leden als kiezers hun vertrouwen geven aan de ChristenUnie omdat men vertrouwen heeft in de juiste keuzes die onze parlementariërs maken. Dat wil niet zeggen dat *alle* leden en *alle* kiezers bij elk onderwerp de keuzes van de gekozen parlementariërs kunnen onderschrijven. Niet alleen de politieke partijen zoeken vormen van vernieuwing, ook de politieke besluitvorming zoekt naar nieuwe vormen. Het referendum is zo'n mogelijkheid.

Met de aangenomen wetgeving m.b.t. een referendum kan de bevolking bij belangrijke thema's politiek den Haag duidelijk maken dat men zich niet bij alle onderwerpen van de eigen partij kunnen vinden. Dat kan ook niet verwacht worden. Mede daarom is een referendum bij voldoende ondersteuning een goede eigentijdse aanvulling op het verstrekte politieke mandaat.

In 2005 heeft de ChristenUnie zich m.b.t. het referendum over de Europese Grondwet goed gevoerd en volgens de media heeft 32% van de bevolking zich bij hun stem laten leiden door de standpunten van André Rouvoet als woordvoerder van de ChristenUnie. Helaas las ik in het NRC van 30 oktober j.l. het volgende: "*De ChristenUnie, in 2005 één van de gangmakers van het nee-kamp, zet zich bij dit referendum in voor een 'ja'. Maar het wordt „een beperkte campagne”, zegt Kamerlid Joël Voordewind. En er is een voorbehoud: het verdrag mag geen*

opstap worden tot een EU-lidmaatschap van Oekraïne. De slogan ligt al klaar: „Samenwerken ja, toetreden nee.“

Ik acht dit een verkeerd besluit en vind het onbegrijpelijk. Bovendien strategisch uiterst onverstandig. De ChristenUnie bevindt zich dan in het gezelschap van D66 en GroenLinks die beiden snelle en verdere integratie van de EU voorstaan. De associatie verdragen met de Oekraïne, Georgië en Moldavië mogen dan nú nog geen toetreding tot de EU betekenen maar worden in deze landen wel zo gezien.

In de Telegraaf schreef Leon de Winter onlangs het volgende:

“Welnu, ik heb geleden opdat u niet hoeft te lijden, en ik kan u vertellen dat lezing van het verdrag onzinnig is – op de eerste pagina’s na. Dat is de preambule, ofwel een formulering van de intenties van de betrokken partijen. De rest van het dorre document – het kan niet anders dan dor zijn want het komt uit de pen van bureaucraten – is een technische uitwerking van afspraken over samenwerking op het gebied van handel, onderzoek, et cetera.

Het gaat om de preambule. Wat is het doel van de partijen? Waarvoor hebben zij dit verdrag tot stand gebracht?

Dit Associatieverdrag is niet zomaar een handelsverdrag. Misschien wel het meest duidelijk is artikel 1D. Dat eerste artikel heeft als kop ‘Doeleinden’, en 1D zegt: „Om de voorwaarden te scheppen voor versterkte economische en handelsrelaties die leiden tot de geleidelijke integratie van Oekraïne in de interne markt van de EU.” Dringt het tot u door wat daar staat?

Eerder in de preambule wordt melding gemaakt van „steeds nauwere samenwerking in posities bij bilaterale, regionale en internationale issues, daarbij rekening houdend met de Common Foreign and Security Policy van de EU, inclusief de Common Security and Defence Policy”.

Dit gaat dus ook om, uiteindelijk, militaire samenwerking en militaire integratie. Poetin is geen verfijnde aristocraat, maar hij kan wel lezen, en u ook.

Laten we ons niet door de staatsmedia en politici in de maling nemen: dit Associatieverdrag is een belangrijke stap op weg naar de verdere oostelijke uitbreiding van de EU. We betreden daarmee de invloedssfeer van Rusland, en die sfeer is een beladen historisch feit. De Russische ziel blijft onkenbaar als we niet beseffen wat de westerse dreiging voor Rusland betekent. Met de grootste omzichtigheid moeten we daarmee omgaan. En dat doet Brussel niet, en Den Haag evenmin.

De EU neemt geen grenzen in acht, en is dus continu op zoek naar uitbreiding. De volken van de EU moeten die overmoed afstraffen, en dit referendum is een eerste stap. Want laten we duidelijk zijn: de meeste mensen die de moeite hebben genomen het referendum te steunen, willen een nées laten horen uit boosheid en ergernis over politici die zich verloren hebben in verblinde avonturen.”

Ook het associatieverdrag met Turkije is, wanneer aan een aantal voorwaarden zijn voldaan, de opstap naar een EU lidmaatschap. Bondskanselier Angela Merkel is daar de afgelopen tijd in Turkije over gaan praten en zal zich daarvoor inzetten, zo beloofde zij de arrogante en gevaarlijke heer Erdogan.

Ik wil het bestuur dan ernstig afraden een (beperkte) campagne te voeren vóór het Associatieverdrag met deze voormalige Sovjet landen. Want het zet de strijd tussen Rusland en het westen op scherp. Het zou het beste zijn als de ChristenUnie, evenals in 2005, zich zou uitspreken tegen verder uitbreiding van de EU. Het beste zou zijn als het westen, de EU dus, zich zou uitspreken in gezamenlijkheid met Rusland voor neutraliteit van de voormalige Sovjet landen. Ik raad u ook aan het interview met de heer Frits Bolkestein, voormalig EU commissaris, in het RD van 3 maart 2015 (zie bijlage) te lezen.

Met een vriendelijke groet,

Kees Smits (ChristenUnie lid 90741)

Bolkestein vond de Russen genoeg vernederd

Toenmalig VVD-leider Bolkestein (l.) ontknoopte begin 1997 een fel debat aan het Binnenhof door zich te keren tegen de uitbreiding van de NAVO in oostelijke richting. Toenmalig CDA-Kamerlid De Hoop Scheffer (r.) keurde die houding scherp af. ANP Zelden kreeg Frits Bolkestein zo het gelijk aan zijn kant. In 1997 veroorzaakte hij als VVD-leider bijna een kabinetscrisis door te pleiten tegen de uitbreiding van de NAVO met voormalige communistische landen. Dat zou Rusland onnodig vernederen. Dat debat verloor hij. Maar door de Russisch-Oekraïense crisis lijkt hij toch nog gelijk te krijgen. Bolkestein aarzelt even na de vraag of hij de huidige crisis rond Oekraïne heeft voorzien. Maar dan zegt hij volmondig ja. „Iedereen met enig historisch besef en gezond verstand had dit kunnen zien aankomen. Rusland ziet Oekraïne niet als zelfstandig land. Het is het gebied waar het Russische rijk is ontstaan. Iedereen wist dat Poetin het uiteenvallen van de Sovjet-Unie als een ramp beschouwt. Het Westen heeft gebruikgemaakt van de chaos. Hadden we dat niet gedaan, dan had Rusland de Krim misschien wel laten zitten.” Al dat „lawaai” over de Krim vindt Bolkestein trouwens overdreven. „De Russen hebben dat gebied in 1783 veroverd op de Turken en sindsdien is het altijd Russisch geweest. Dat Chroesjtsjov het aan Oekraïne gaf, doet er niet toe. Ik vind het prima als het onder Rusland valt. Zijn we voor zelfbeschikking of niet?”

Als Nederlanders geloven we toch in contracten? In 1994 ondertekende ook Rusland het Memorandum van Boedapest, dat de Krim omschreef als deel van het zelfstandige Oekraïne.

„Ik ga uit van feiten, niet van papier. In de Europese Unie is niet één overeenkomst die niet gebroken is.”

Wat was uw bezwaar tegen de uitbreiding van de NAVO?

„Ik vond dat Rusland genoeg vernederd was. Het Rode Leger lag in de touwen, dus strategisch was er geen enkele noodzaak tot versterking van de NAVO. Daarom zei ik: niet doen.

De regering wilde goede banden met Rusland houden en tegelijk de NAVO uitbreiden. Volgens mij kon dat niet tegelijk. Volwassen mensen die de wereld kennen, snappen zoiets.”

Bolkestein staat op en loopt naar een raam van zijn werkappartement aan de Amsterdamse Amstel. „Je slaat toch ook je vrienden niet op de neus. Is dat nu zo moeilijk te begrijpen?“
Maar het punt is dat de NAVO na de Koude Oorlog niet meer anti-Russisch wilde zijn.

„De Russen zagen dat anders. Die zagen in de NAVO een vijandige macht die met tanks op hun grenzen af kwamen. Wie dat niet begrijpt, is in de buitenlandse politiek geen knip voor de neus waard.“

In kringen van buitenlanddeskundigen werd destijds zelfs gesproken over een Russisch NAVO-lidmaatschap.

„Ach, dat gelooft u toch zelf niet. Dat is misschien weleens besproken, maar het was geen toonaangevende opvatting. Op zijn best een diplomatiek rookgordijn.“

Bolkestein pakt een recent krantenknipsel dat zegt dat ook de Wit-Russische president Loekasjenko een „constructieve dialoog“ met de NAVO wil. „Haha, deze vreselijke man, een dictator is hij. Kijk, hier zegt hij het: vroeger was de NAVO een „monster dat naar de grenzen kroop.“ Zo zag men dat. Dit is toch wat ik zei?

De Russen kregen bij de besprekingen over de Duitse eenwording het gevoel dat de NAVO zich niet oostwaarts zou uitbreiden. Daarop hebben de Russen hun twintig divisies uit Oost-Duitsland teruggetrokken. Wat er echter precies is afgesproken, weet niemand. Mogelijk hebben de Duitsers deze belofte gedaan, maar de Amerikanen niet. Dat blijft mistig.“

De NAVO zegt Rusland begin jaren negentig als een „bevoorrechte partner“ te hebben omarmd.

„Dat kan de NAVO wel zeggen, maar de grondslag van de organisatie bleef dezelfde.“

Toen u zich in 1997 tegen NAVO-uitbreiding keerde, was het de tijd van Fukuyama en de liberale overwinning op het communisme. U onthield die vooruitgang aan Oost-Europa.

„Ik was er niet tegen dat landen in Centraal- en Oost-Europa zich bij de Europese Unie zouden aansluiten en zo zouden delen in de vrije markt. Ik verwerp de gedachte dat landen eerst lid van de NAVO moeten worden voordat ze bij de EU komen.“

De inwoners van die landen wantrouwen de Russen en wilden dolgraag naar de NAVO. Moest West-Europa die wens weerstaan?

„Ja. De verhouding met Rusland was belangrijker. Er was op dat moment geen dreiging uit Rusland. Bovendien wortelde die hele uitbreiding in niet meer dan een campagnebelofte van Bill Clinton.“

Als de NAVO niet was uitgebreid, zouden de drie kleine Baltische staten dan nu nog zelfstandig zijn?

„Ik denk van wel. De Russen hebben begin jaren negentig wel geprobeerd Litouwen in te lijven, maar dat is niet gelukt. Je kunt anderzijds ook niet zeggen dat die landen zich verstandig opstellen tegenover de Russische minderheden.“

Voorafgaand aan de NAVO-top in Boekarest in 2008 probeerde president Bush Oekraïne en Georgië kandidaat-lid te maken. Als dat was gelukt, zou de Krimcrisis ons dan bespaard zijn gebleven?

Fel: „Absoluut niet. Dat zou een Koude Oorlog hebben gegeven. De Russen zouden dat nooit hebben aanvaard.“

NAVO-topman De Hoop Scheffer zei toen –als slaaf van de Amerikanen– dat het niet de vraag was of deze landen lid zouden worden, maar wanneer. Ik vond dat te bizar voor woorden.

Het was verstandiger geweest als Oekraïne heel duidelijk aan Rusland had gezegd dat het zich nooit bij NAVO of EU zou aansluiten. Dat zou aan Russische kant veel rust hebben gegeven. Dat lijkt mij ook reëel, want geen enkel EU-land is eropuit Oekraïne binnen te halen.”

Rusland beroept zich op de belangen van Russen in buurlanden. Hoe beoordeelt u dat?

„Dat is doodlink. Ook de Hongaren doen dat. Ik heb Viktor Orban enkele keren uitgebreid geïnterviewd en die noemt zich „premier van alle Hongaren.” Hij bedoelt dat trouwens anders dan Wim Kok. Hij claimt ook leider te zijn van Hongaars sprekenden in buurlanden. Gelukkig voorkomt de aansluiting bij de EU op dit punt veel problemen.”

Toenmalig CDA-kamerlid De Hoop Scheffer zei het „ondenkbaar” te vinden als de NAVO zich niet voor deze landen zou openstellen.

„Moet je horen: ondenkbaar. Het NAVO-gebied zou iets kleiner zijn geweest, maar verder niets.”

Enkele weken geleden zei dezelfde De Hoop Scheffer als oud-NAVO-topman dat hij zich destijds misschien „onvoldoende had ingeleefd” in de Russische bezwaren. Hoe beoordeelt u dat?

„Ik vind het aardig dat hij zijn vergissing inziet. Maar daar hebben we op dit moment niets meer aan.”

Volgde uw partij u in de tegenstand tegen de NAVO-uitbreiding?

„Ik werd in elk geval niet tegengesproken. Of dat van harte ging, weet ik niet. Tegen die tijd was men gewend dat ik deed wat ik verstandig vond. Ik won zetels, dus ik had ruimte.”

Uw partijgenoot Hans van Baalen stond vorig jaar bij de demonstranten in Kiev, aan de zijde van de Belgische liberaal Guy Verhofstadt. Zegt u tegen hem ook dat hij Poetin niet tegen de haren in moet strijken?

„Ik weet niet wat hij daar heeft gezegd, maar ik denk dat hij daar beter niet naartoe had kunnen gaan. Dat-ie naast de eurofederalist Verhofstadt stond, is al erg genoeg.”

Deze krant schreef dat u het veto bij het Kremlin legde, tegen de liberale pas in ging en een onbetrouwbare coalitiepartner was.

„Haha, uw krant was in elk geval niet de enige die dit soort onzin schreef.”

Hebt u een oplossing voor Oekraïne?

„Federaliseren. Geef de regio's meer zelfbestuur waarbinnen de verschillende groepen zich kunnen ontwikkelen. Wel moet je natuurlijk hard onderhandelen over de verdeling van de bevoegdheden.”

Daar noemt u iets: wie is dan baas over de oostgrens met Rusland?

„Landsgrenzen vallen onder de hoofdsteden: Kiev en Moskou. Als Oekraïne belooft zich niet bij de NAVO en de EU aan te sluiten, moet met een beetje goede wil veel op te lossen zijn.”